

ĒFĒSUS

E Pöl to kiun voh o taana' kiun, e' he te' non Room pa nohnoh. O pöh kiun ne' to va nö manuh pa napan va po vaman to te' ne pa vöön vëh Ēfēsus, ko meh ne' to va nö manuh pa napan va pa vöön vëh Filipaë, ko vakön ne' to vanö manuh pa napan va pa vöön vëh Kolosi, ko vataana' ne' to nö manuh pe Pilimon. E' to kiun ke ra napan va Ēfēsus o kiun vëh, pan ee se ëh momoan voh ko vahik po', ka napan va po vaman to te' ne pa ma meh vöön pah ëh po'.

A Ēfēsus voh a vöön apuh pare' te' non manih pa muhin va Esia'. A napan poë varih to te' voh ne nën, to te' voh ne o iu apuh va pa öt a ma moeh tah peo, pare he' voh i rea pe sosenën vapikpiuk nee to poka' ne e Atemis. E' to te' me voh non a iuun hinhin pe Atemis a pah vih manih Ēfēsus (Aposol 19:17)

Manih pa vapöök vavih pe Pöl, e' to he' a soe nën manih po Jiu' po Poen Apaapo (Aposol 18:18-21). Ka manih pa vaköön vavih pe', ne' to nö Ēfēsus ko te' non nën po kukön kirismas pa vavaasis a napan, (Aposol 19). A nap peo va Ēfēsus to hikta te' ne pan ee ro Jiu', ivëhkëk, e' to te' non a ma pah to Jiu' to te' va'peh me ne rae. E Pöl to vavaasis non rae pan, manih pe Kristo o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu' to vatös e ne, ivëh, ka kuru no a napan kuras to te' vatös e ne me e Kristo po paeoh o kum. E Pöl to he' me a soe vapipino' va po kum pe Kristo pa kukön a tah. Ea a sionin

e Ieesu', ke e', e susun pea. Me ea to te' va e no manih pa iuun pe Sosenēn, ke Ieesu' koman e' o toon vatopnin in a iuun pamēh. E Pöl to he' me a meh soe vapipino' pe' vamanih pan, o kum pe Kristo to te' va e non manih pe kōövo pe'.

A ma kiun varih to tataki va ne manih pan.

A potan avih pe Pöl, 1:1-2

A soe va po iu pe Sosenēn me a vatös pea me e Kristo, 1:3-23; 2:1-22; 3:1-21

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se te' me ne o pöh kokoman, 4:1-16

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se soe vakoe a ma hanan va pa popoen, 4:17-32; 5:1-20

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se he' i rea manih pa ma meh te' va po vaman me a taate' iu te', 5:21-33; 6:1-10

Manih po kikis pe Kristo, a napan va po vaman se onoah ee pe susun po ora' hat me o kum pe', 6:11-20

A soe ataaton pe Pöl, 6:21-24

¹ Eö' e Pöl e aposol pe Ieesu' Kristo. Ko iu koman pe Sosenēn kō' tavus aposol. Eö' to vanö ka nös neöm a napan pe Sosenēn varih to te' nem pa vöön va Ēfesus o kiun va'ih. Suk eöm to vatös me voh e Ieesu' Kristo, paröm vavatet vakis nem eah sih.

² Eö' to hin e Sosenēn Tamaara, ke Sunön pea Ieesu' Kristo, pan ee se ururuan a neöm, pare nok a ma kokoman peöm kōm te' me nem a taate' moomo.

*Manih Pe Ieesu' Kristo, Ne Sosenēn Se He' A Ra
A Ma Moeh Tah Vihvih Va Pa Vöön Va Kin*

³ Ea se kē rakah no a ēhnan e Tamaara Sosoenēn. E' me e Taman e Sunōn pea Ieesu' Kristo. Manih po vatōs pea ke Ieesu', ne Sosoenēn koman to he' koe ka ra a ma moeh tah vihvih va pa vōōn va kin nēn. ⁴ O poen ne Sosoenēn to me' avoe' voh e non pa nok o oeh vēh, e' to kon voh en pea se vatōs me no e Ieesu' Kristo, para tavus o te' vivihan, para hikta te' me no ta hat manih po epep pe Sosoenēn. ⁵ Suk ataeah, moaan voh no a taate' kamō' me o iu pe Sosoenēn, se nok a ra, ka tavus o pus koa' pe'. Manih pa kiu pe Ieesu' Kristo, e' marēn a kon tane' hah a ra manih pa taate' hat. Ko iu koman pe Sosoenēn, ivēh, ke' nok va nēn. ⁶ Ivēh, ka manih pa ēhnan e koa' vēh ne Sosoenēn to iu non sih poan, e Sosoenēn to ururuan voh a ra. Ivēh, ka se kokoman tamoaan rakah no o ururuan apuh pe', para kē tamoaan no a ēhnaneah. ⁷ A napan to ip vamēt voh e Ieesu' Kristo, ka manih po era' pe', ne Sosoenēn to kon hah kēh a ra pa hat. Pare' ihan anoe en pa ma hat pea, ivēh, ka se vatōs vavih rakah me e Ieesu' Kristo. Manih pa mēt pe Ieesu' Kristo, ne Sosoenēn to vamaaka o ururuan apuh pe' manih pea. ⁸ Manih pa ma vu nat me a ma kokoman vih pe', ne' to koep rakah ma' o ururuan pe' manih pea. ⁹ Moaan voh ne Sosoenēn to kokoman keon voh en pa tah ne' to kehkeh nok voh non manih pa kiu pe Kristo. Ivēhkēk, o kokoman pamēh to te' vakoaan voh e non. Ka kuru va'ih ne' to vataare en pea po kokoman pe'. ¹⁰ Ivēh, ko kokoman pamēh, ne' to kehkeh nok voh non, to te' vavoh non manih pan, o poen ne' to koman non se tavus ma', e' se ununun a ma tah va pa vōōn va kin, me a ma te' tah va po oeh manih

pe Kristo, kee te' ne paan a pah te', ka pah te' ko pamëh e Ieesu', ivëh e Kristo.

¹¹ E Sosoenën to vavattet non sih o iu me a ma kokoman koman pe', pare' nok a ma moeh tah, kee tavus. Moaan rakah voh ne' to vate' voh en pea, pan ea se vatös me no e Ieesu' Kristo. Para tavus a napan pe'. ¹² E' to nok vamanih pan, emöm varih a napan va Israël to vaman momoaan voh e Kristo, ko vatet voh em pe'. Ke Sosoenën me to kon voh en pemöm, pan emöm se kë nem o ëhnan apuh pe', suk e' a Te' Sunön rakah. ¹³ Ke eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', eöm me to pënton vahik voh em pa soe man. A soe man pamëh, e' a Soe Vih pe Sosoenën. Ka soe pamëh to kon tane' hah a neöm manih pa taate' hat. Eöm to vaman me voh em pe Kristo, ko vaman peöm nok a neöm, kôm vatös me em pe'. E Sosoenën to vatet rakah en pa soe man pe', ne' to soe vaman voh pan, e' se vanö ma' a Tuvuh Vasio' pe' manih peöm. Ka Tuvuh Vasio' pamëh to te' va non manih po vëknöm to vataare a non neöm manih pe Sosoenën, kôm te' nem a napan pe'. ¹⁴ Ea to nat e no pea to kon vahik voh ee pa Tuvuh Vasio', ivëh, ka nat va e no manih pan, amot na se kon me ee pa ma tah ne Sosoenën to vamatop keon voh ka ra. Ka ma tah poë varih ne' to soe vaman voh pan, e' se he' a ra a napan pe'. Ea to anoeh voh e no pa kon a ma tah poë varih, po poen ne Sosoenën se hehe vahik a ra a napan pe'. Ka kë no o ëhnan apuh pamëh, suk e' a Te' Sunön rakah.

E Pöl To Hin E Sosoenën Pan E' Se He' O Nat Manih Pa Napan Va Ēfësus

¹⁵ Ivëh, ko poen nö' to pënton eo' peöm to vaman em pa Te' Sunön vëh e Ieesu', paröm iu e nem pa ma napan kurus pe Sosenën. ¹⁶ Ivëh, nö' to hikta vavanot suk no' sih pa soe vavihvih ke na e Sosenën, suk eöm. Ka ma poen kurus nö' to vaho' rakah a no' neöm manih pa ma hin peö'. ¹⁷ Eö' to hinhin no' sih e Tamön vëh to te' me non o kikis apuh ke Sunön pea Ieesu' Kristo. Eö' to hinhin no' eah sih pan, e' se he' a neöm o nat, pare' vataare hah ea manih peöm köm nat in eah. ¹⁸ Eö' to hinhin me no' e Sosenën, pan e' se peret me a ma kokoman peöm köm nat vavih a ma tah vihvih varih ne' to vaneah non ne' se he' a neöm. Eöm se nat nem, paröm vaman nem a ö nöm se kon em pa ma tah vihvih poë varih. Suk ataeah, e' to vaoe voh en peöm pa tavus o pus koa' pe'. Eö' to hinhin me no' e Sosenën, pan eöm se maaka vavih a ma he' vihvih varih ne' to soe vaman voh, pan e' se he' a neöm a napan pe'. ¹⁹ Eö' me to hinhin no' pan, eom se nat va nem manih pan, o kikis apuh pe Sosenën, e' a tah a pah apuh rakah manih pea varih, a napan to vaman no eah. Ko kikis apuh pamëh to vatoe akuk va e non manih po kikis apuh vëh, ²⁰ ne Sosenën to nok voh, pare' kunkuin hah e Ieesu', ko vaho' poan pa papmatö pe'. Manih pa vöön va kin no a napan to kë ne sih a ëhneah. ²¹ E Sosenën to he' voh e Ieesu' Kristo a tasun to apuh oah e non po ora' eh, me ro te' susunön, me a ma kaman, me a ma moeh tah kurus varih to te' me ne o kikis. Ko ëhnan apuh pe', apuh oah me e non po te' varih, to te' me ne o ëhnan kuru, me ro te' varih, se te' amot ne o ëhnan apuh. ²² E Sosenën to vaho' vahik voh en pa ma moeh tah kurus manih paan

o kikis pe Kristo. Ke' te' va non manih pe susun va pa ma tah poë varih, marën a va'aus o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. ²³ O kum te' varih to vaman ne e Sosoenën, ee to te' va e ne manih pa sionin e Ieesu' Kristo. E' to he' o to'to' pe' manih po kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. Ko kum te' poë varih to puh ne po to'to' pamëh. Ivëh, ke Ieesu' Kristo koman to vapuh kurus voh en pa ma tah kurus varih to te' ne pa vöön va kin, me manih po oeh.

2

E Sosoenën To Va'aus A Ra Po Ururuan Pe'

¹ Moaan voh nöm to hikta vaman nem e Kristo, paröm te' va nem manih pa nap mët. Suk ataeah, eöm o vatösoe, paröm hikta tēnan nem a soe pe Sosoenën, paröm nonok vatëh nem a ma taate' hat. ² Manih pa tēem pamëh nöm to vavatet vavi' kov e nem pa taate' hat va po oeh vëh. Eöm to vatet voh a taate' hat pe susun po ora' hat varih to te' ne akis. Ke susun po ora' hat pamëh to te' avoe' e non manih pa komaara napan varih to vatösoe ne sih e Sosoenën.

³ Moaan voh na to te' me voh e no po te' poë varih. Para vavatet vavi' e no po iu hat va pa komaara. Ea to vavatet voh no o iu hat va pa komaara, me a ma tah no o sionin me a ma kokoman pea to iu ne. Ko poen na to te' va no nën, ea se kon o kamis ne Sosoenën to vamatop keon voh ken pea, a napan to nonok no sih a ma vu taate' hat poë varih.

⁴ Ivëhkëk, o ururuan pe Sosoenën to parin apuh, ke' pah iu suntan rakah e non pea. ⁵ Oman, a

ma taate' vatösoe pea, me a taate' pënton varo a soe pe Sosoenën to nok voh a ra, ka te' va e no manih pa nap mët. Ivëhkëk, e Sosoenën to vatös en pea ke Kristo, pare' he' en pea po to'to' voon. Ka manih po he' vih pe Sosoenën ne' to kon tane' hah en pea manih pa taate' hat. ⁶ Ka vatös pea ke Kristo, ne Sosoenën to kunkuin va'peh suk hah en pea manih pa mët va po apen, pare' vaiho' en pea pa vöön va kin, ka iho' va'peh me e no pe', ko pët matop e no pa ma tah va pa vöön va kin, ke Kristo. ⁷ Manih pa kiu pe Ieesu' Kristo, ne Sosoenën to nok a taate' vih manih pea. Suk ataeah, e' to kehkeh vataare non a napan va amot, pan o ururuan apuh pe' to hikta te' non ta ö ataaton, manih pa ö ne' to vava'aus va ka rora sih. ⁸ E' to te' va non manih pan, a tah pamëh to hikta te' non pan a tah nöm to nok. Ahik, e Sosoenën to he' akuk en peöm. Eöm to vaman voh e Ieesu' Kristo. Ke Sosoenën ururuan a neöm, pare' kon tane' hah en peöm manih pa hat. ⁹ Ko he' vih pe Sosoenën to hikta te' non pan, o voen ovin a ma kiu nöm to nonok nem. Ivëh, ne' to hikta onöt suk non, pa ta pah te' se kë koman hah non a ëhnaneah. ¹⁰ Manih pa kiu ne Ieesu' Kristo to nok voh, ne Sosoenën to nok a ra, ka tavus vavoon, para suksuk no a hanan va pa taate' totoopin. A taate' totoopin pamëh ne Sosoenën to vamatop keon ke voh en pea, pan ea se suksuk no.

E Kristo To Vahik A Taate' Vakihat Po Jiu', Me Ro Te' Varih To Hikta Te Ne Pan Ee Ro Jiu' Manih Pa Mët Pe'

¹¹ Ivëh, köm se kokoman hah na pan, eöm a napan to hikta tavus voh manih po vute' po Jiu'. Eöm o te' no a napan va Israël to sosoe ne sih pan,

eöm o te' nee to hikta pe voh a ma ö kokoaan peöm. Ivëh, nee to sosoe suk a no neöm pan, eöm to hikta te' nem pan eöm ro Jiu'. Pare sosoe me ne pan, ee a napan pe Sosenën, suk a ö nee to pe a ma ö kokoaan pee. Ivëhkëk, a taate' pe a ö kokoaan va po sionin, e' a taate' po te'. A taate' pamëh to hikta antoen non a va'aus a te', ke' panih a taate' pe', ko tavus vavoon. ¹² Eöm se nat vavih rakah va nem manih pan, moaan voh nöm to hikta nat voh nem pe Kristo, paröm te' tavus këh e nem po kum te' va Israël. E Sosenën to nok a soe man pe', pare' nok a ma vatompoan pe', me ra napan va Israël, ke eöm to te' tavus këh e nem po kum te' pamëh. Ka tääm nöm to te' nem manih po oeh vëh, paröm hikta anoeh nem a ö ne Sosenën se kon hah a neöm, suk eöm to hikta nat me nem pe Sosenën. ¹³ Moaan voh nöm to te' varo këh e nem pe Sosenën. Ivëhkëk kuru va'ih, no era' pe Ieesu' Kristo to pupui a neöm, kôm vatös hah me em pe Sosenën. E Sosenën to vahuk hah a ma' neöm manih pe', suk o era' pe Kristo to tako' suk a neöm.

¹⁴ E Ieesu' koman ivëh a pusun in a taate' vakamö', e' se nok a ra ka iho' va'peh hah. Moaan voh o Jiu' to vakihat me voh e ne po te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu'. Ka taate' vakihat pamëh to sunpip voh e non pea o Jiu' me ra napan varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu'. Ivëhkëk, e Ieesu' Kristo koman ivëh to nö ma' pare' vu' topnin a eean eh pamëh ko kök poan, pare' vavahik en pa taate' vakihat pamëh. E' to vatös o pöök vute' varih, o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu'. Kee tavus ee o pöh vute', ¹⁵ suk e' to vahik en pa ma ö soe me o Vavaasis pe Mosës, po poen ne' to

mēt pa kuruse. E' to nok va nēn, pan e' se ununun hah o Jiu', me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', kee tavus hah ee a pah te', ko vakamō' hah ee. ¹⁶ Ka manih pa mēt pe Ieesu' manih pa kuruse, e' to vatōs hah o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', kee tavus hah ee a pah te', pare vakamō' hah me ee pe Sosoenēn. Ivēh, nee to hikta vakihat suk hah ne. ¹⁷ E Ieesu' Kristo to nō voh ma' manih po oeh vēh. Pare' vavaasis non a Soe Vih vēh, to sosoe suk non o vakamō' peöm a napan varih to te' varo kēh nem e Sosoenēn, me emōm o Jiu' to vatōs nem manih pe Sosoenēn. ¹⁸ Ea vapōh kokoman, suk po' no ataeah, manih pa ēhnan e Ieesu' Kristo ne ea o pōök vute' to te' me no a Tuvuh Vasio', ka Tuvuh Vasio' pamēh peret ken pea pa hanan na se suk, para tavus manuh pa matan e Sosoenēn, e Tamaara.

¹⁹ Ivēh, ke eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', moaan voh nōm to te' nem a nap aun, ivēhkēk kuru, eöm to hikta te' va nem nēn. Eöm to tavus em a kēn tom kea va po vaman manih pe Sosoenēn. ²⁰ Eöm to te' va nem manih pa iuun ne Sosoenēn to eok. E' to vasun a möm o aposol, me ro te' vanēnēn soe vamanih po toon va pa iuun pamēh. Ke Ieesu' Kristo to te' va non manih po toon vatopnin to öt vakis non sih a iuun pamēh. Ivēh, ke ea kurus a iuun pamēh. ²¹ Ka iuun to taeok vaeh manih pe Ieesu'. Ivēh, ke' tatavus nō e non a iuun vivihan pe Sosoenēn. ²² Suk ataeah, eöm o te' varih to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', eöm to vatōs me voh em pe Kristo, ke' vatōs en peöm me ra napan pe'. Ivēh, kōm tavus va em manih pa iuun te'te' pe Sosoenēn manih po kakis pa Tuvuh Vasio'.

3

A Kiu Pe Pöl Ivëh Pa Vatvus A Soe Vih Pe Ieesu' Kristo Manih Po Te' Varih To Hikta Te' Ne Pan Ee Ro Jiu'

¹ Eö' ivëh e Pöl, eö' to hinhin suk a no' neöm manuh pe Sosenën, eö' to te' no' pa nohnoh suk a ma kiu ne Sosenën to he' a neo', kö' nonok no'. E' to soe ka neo' pan, eö' se vavatvus no' a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih peöm o te' varih to hikta te' nem pan eöm ro Jiu'. ² Oman, eö' to koman no' pan, eöm to pënton pö' voh em pe Sosenën to he' voh en peö' pa kiu va'ih. Manih po ururuan pe' nö' se nok a kiu pamëh marën a va'aus a neöm. ³ E Sosenën to vataare voh en peö' po kokoman vakoan pe' vëh, to te' non sih manih po kupu pe'. Kö' vatvus pet voh keo' peöm pa si' ö sone' va po kokoman vakoan pamëh manih po kiun peö'. ⁴ Ko poen nöm se keh ëh a soe nö' to kiun suk o kokoman vakoan pamëh, eöm se nat em, peö' to nat vamaaka e no' po kokoman vakoan vëh, to soe suk non e Kristo. ⁵ Moaan voh ne Sosenën to hikta soe tavus avoe' voh non o kokoman vakoan pamëh manih pa napan. Ivëhkëk, kuru va'ih ne Sosenën to vatvus koe ke ma' a soe vakoan pe' manih pa Tuvuh Vasio'. E' to vatvus ke ma' a soe pamëh manih pemöm a napan ne' to kon voh, kemöm tavus o aposol vivihan pe', me ro upöm te' varih to vavatvus ne a soe. ⁶ O pus kokoman va pa soe vakoan pamëh to te' va non manih pan, manih pa Soe Vih pe Ieesu' Kristo, ne eöm o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu' to vaman nem, paröm tavus em a kën kea va po vaman va'peh me emöm o Jiu' varih to vaman nem e Kristo, ka tavus ee o

pöh sionin. Ea kurus to kokon koe ke no a ma tah vihvih ne Sosoenën to vaneah keon voh ken pea manih pe Ieesu' Kristo.

⁷ E Sosoenën to nok voh a neo' kö' tavus eo' a te' kikiu pe', marën a vatvus a Soe Vih pe' manih pa napan. Manih po kikis pe', ne' to he' a neo' o he' vih pe', marën a nok a kiu pe'. ⁸ Eö' to vapaan rakah ke no' a napan kurus pe Sosoenën, ivëh, kö' hikta onöt no' a kon o he' vih pe'. Ivëhkëk, e Sosoenën to ururuan a neo', pare' he' en peö' pa kiu pe', ka kiu pamëh, e' a kiu va pa vatvus a Soe Vih manih po te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu'. Ka Soe Vih pamëh to vavaato vavi' suk e non pa ma tah vihvih pe Kristo. Ka ma tah vihvih poë varih ne ea a napan va po oeh vëh to hikta antoen no a kiiki me a ëh. ⁹ E Sosoenën to nok voh a ma moeh tah kurus, ivëhkëk e' to koaan momoaan voh en po kokoman pe' manih pa tah ne' to kehkeh nok non. Ko kokoman pamëh te' vakoaan tamoaan voh e non sih. Ivëhkëk, kuru ne' to he' en peö' pa kiu va pa vamaaka o kokoman vakoaan pamëh. ¹⁰ Moaan voh ne' to koaan e non po kokoman vakoaan pe'. Ivëhkëk, kuru va'ih ne' to vatvus en pe' manih po kum te' varih to vaman ne sih e Sosoenën. Ka manih pa taate' pamëh ne Sosoenën to nok a ma vu kokoman vihvih, me a ma vu nat vihvih pe', kee tavus vateera' koe ee manih po kum te' varih to vaman ne poë. Ivëh, no ankerö' eh, me ro tuvuh va pa vöön va kin to nat suk ne o kokoman vakoaan pe Sosoenën. ¹¹ Moaan voh ne Sosoenën to me' avoe' voh e non pa nok o oeh vëh, e' he koman e non pa nok a tah pamëh. Ka manih pa kiu pe Sunön pea Ieesu' Kristo, ne' to nok vahik

en pa ma tah poë varih. ¹² Ea to vaman e no sih e Kristo, para hikta nanaöp hah no a tavus manih pa matan e Sosoenën. Ea to nat va e no manih pan, e Kristo e' a hanan na se suk, para nö ko tavus na manuh pe', ka hikta tah se sunpip hah a ra. ¹³ Ivëh, kö' se soe vakis rakah keo' peöm, eöm se koe a hara' vahat suk o kamis nö' to te'te' no' marën a va'aus a neöm, a ma vaman peöm tome' kunah. Eöm se hara' vaeö nem, suk ataeah, o kamis pamëh to tavus ma', marën a va'aus a neöm, köm te' vavih me nem e Sosoenën.

*E Pöl To Hin Va'aus A Napan Pe Ieesu' Varih
ĒfĒsus*

¹⁴ Ivëh, kö' vatokon eo' manih pa matan e Tamaara, parö' hin vakis eo' pe' pan, e' se va'aus a neöm. ¹⁵ E Sosoenën, e' e Tamaara napan va vöön va kin me manih po oeh, ke e' koman to vëvëhnan voh en pa ma vu tom taman kurus. ¹⁶ Eö' to vavatokon no' sih, parö' hinhin va no' manih pan, e Tamön to te' me non o kikis pa nok a ma moeh tah vihvih peo. Ka manih po kikis pe', ne' to antoen e non pa vapuh a ma komëneöm pa Tuvuh Vasio' pe'. Pare' nok a neöm, ka ma kupu peöm eh rakah ee manih pe Sosoenën. ¹⁷ Ivëh, kö' hinhin suk a no' neöm o te' varih to vaman voh em pe Kristo, pan e' se te' tamoan rakah non pa ma kupu peöm, ka taate' iu te' se eh rakah non manih pa ma kokoman peöm, köm sun vakis ko te' va nem manih pa ö no oeh to ötöön va e non a ma aan naon, ko naon sun vakis non. ¹⁸ Eö' to hinhin suk a no' neöm manih pe Sosoenën, pan eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', me ra napan pe Sosoenën, eöm kurus se kon o pöh vu kikis va pa

nat vavih o iu apuh pe Kristo. Ea to hikta nat no, o iu pe' manih pea papanö' onöt non nih, me e' rē, aton non nih, me e' va kin vah va non nih, me e' ruruvun va non nih. ¹⁹ Ivēh, ka nat e no pa hikta pah te' to onöt non a nat a ö ne Kristo to iu va ka rora sih. Ivēhkēk, ea to onöt e no pa nat eah. Kö' iu no' a ö ne Sosoenēn se vapuh rakah a ra po to'to' pe'. Ko to'to' pe' se te' tera' non manih pea.

²⁰ Eö' to hinhin avoe' e no' pan, o kikiis pe Sosoenēn koman ivēh, to kiu non sih manih pa komaara, ko kikiis pamēh to te' oah e non po kokoman pea. Ka ma tah kurus na to hinhin suk no, ne Sosoenēn se nok en pee, ka ma tah kurus poē varih to hikta onöt ne o kikiis pe'. ²¹ Ivēh, ka kuru me amot no a napan va po kum te' varih to vaman ne e Ieesu' se kē koe tamooaan ke ne a ēhnan e Sosoenēn manih pe Ieesu' Kristo. Oman.

4

Ea A Napan Se Vatös Tamooaan Me No E Kristo

¹ Eö' e Pöl, eö' to te' no' pa nohnoh, eö' to te' suk no' nēn, eö' to nonok no' a kiu pe Sunön. Eö' me to koman no' pan, e Sosoenēn to vaoe voh a neöm, pan eöm se vatet a taate' pe'. Ivēh, kö' iu kunkuin no' a ma kokoman peöm, pan eöm se suk a taate' totoopin, me eöm se vatet varoe o iu pe'. ² Eöm se kunah ke ra napan pe Kristo, paröm nok a taate' to vatö non a ma komēere. Eöm se nat nem heve raoe, pa ö nee se nok vaheve a neöm. Eöm papaeh se he' raoe o kokoman vih, paröm te' a ma punis varih nee to he' a neöm, suk eöm to iu nem raoe. ³ A Tuvuh Vasio' to he' voh en pea pa taate' vapöh kokoman. Ka taate' pamēh to te' va non manih

po uris to noh vatös a rora ka tavus o pöh vute'. Ivëh, köm se sun vakis rakah nem ko matop nem a taate' pamëh. ⁴ Ea varih a napan va po vaman, ea to te' va e no manih po pöh sionin, para te' me no a pah Tuvuh Vasio' to te' non manih pea. E' a tah ne Sosoenën to vaoe suk a ra, pan ea kurus se anoeh no a kon a pah tapui vih ne' to soe vaman voh, pan e' se he' a ra. ⁵ Ea kurus to te' me no a paeh a Sunön, para vaman no o pöh vavaasis, para kon a paeh a pupui. ⁶ E' to te' non a paeh a Sosoenën. Ke Sosoenën pamëh, e' ro a paeh e Tamaara a napan kurus. Ka tasun pe' to apuh, pare' te' oah e non pa ma te' tasun pa ma napan kurus. Pare' kiu tamoan non topniira napan pe', pare' te' hop tamoan e non manih pa ma napan kurus varih to vaman ne poë.

⁷ Ivëhkëk, e Kristo to he' vakëkëh voh en pea pa ma vu he' na se nonok no a kiu pe'. Ea papaeh to kon a ma vu he' poë varih, suk e Ieesu' Kristo koman to ki vakëkëh ka ra a ma he' poë varih po iu koman pe'. ⁸ Ivëh, no Puk pe Sosoenën to soe suk va non manih pan,

“O poen ne' to peah manuh pa ö va kin vörep,
pare' kon a nap nohnoh peo, kee nö va'peh me
ee pe'.

Pare' he' en pa napan pa ma he'.” *Sng 68:18*

⁹ Ka soe va'ih, “E' to peah en pa ö va kin vörep,” e' a soe pamëh to vataare va ka rora manih pan, e Kristo to hikta peah varoe voh manuh pa ö va kin, ahik, po vamomoan rakah ne' to kunah voh ma' manih po oeh vëh. ¹⁰ Ka te' vëh to kunah voh ma'. E' kuru a te' ko pamëh to peah hah en. Ka manih pa ö pamëh to va kin oah e non pa ma meh

tah va akis. E' to nō nēn marēn a matop a ma moeh tah kurus. ¹¹ A te' pamēh, e Kristo to he' voh a napan a ma vu he', e' to he' a ma vu he' poē varih to te' va ne manih. Manih po upōm, ne' to he' raeo a kiu aposol, ko he' o meoh upōm te' a kiu pa vatvus a soē. Ka ma meh ne' to he' raeo a kiu pa nō vavah pa vatvus a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih pa napan. Pare' kon en pa ma meh te' pa nok a kiu va pa matop me a vavaasis a napan pe Sosoenēn. ¹² E Kristo to he' a ra a ma he' poē varih marēn a va'aus a ra a napan pe Sosoenēn, ka onōt e no pa nok a ma kiu vihvih pe' manih pa va'aus o upōm te'. Ivēh, ke ea varih a napan to te' va no manih pa sionin e Kristo, ea se tavus vaeh, para te' vavih no. ¹³ Ivēh, ka ma kiu na to nonok no, se nōnō nō kov e ne, pare' oōk rakah na pa ō na se vapōh kokoman manih po vaman. Para nat vavih ee pe Koa' pe Sosoenēn, ko puh rakah ee pa ma taate' vih pe Kristo. Ka ma taate' pe' tavus vateera' ee manih pea.

¹⁴ Ea se te' va no nēn, para nat no te' vatēh va no manih po koa' sosone'. A ma soe varih no a nap vamanman te' to nonok ne sih, suk ee to nat vavih e ne sih pa taate' vatomore, me a taate' piuk. A ma taate' poē varih to hikta onōt ne a toon vavah va ka ra manih pa ō no a tuvuh me a supa to totoon vah va i non o sini manih tahi'. Ea me se nat no vanun o vaman pea, ke' nun ko te' va non manih pa ō no sini to nōnō pinpiun vah non, pare' hikta tavus na manuh pa ō ne' to nōnō non to tavus. ¹⁵ Ivēh, ka se nat rakah no vaho' no a ma tenara manih pa ma soe poē varih. Ahik, ea se vavetet vavi' no a taate' iu a meh te', para sosoe ro ke no raeo a soe man.

Ea se keh nonok va no nēn, ea se tavus rakah ee o te' eh manih pa taate' vaman, ko vatōs me e Kristo, ke' tavus en a te' se vovoh ka rora a napan pe'. ¹⁶ E Ieesu' Kristo to vatōs me en pa napan pe', ke' te' va non manih pa sionin a te'. A ma ō kurus varih pa sionin a te' to te' vatōs non, ko sionin kikiu vavih non, pare' tavus vaeh en. E' to te' vatoe va e non manih po kum te' varih to vaman ne e Sosoenēn. A ma papaeh pee se keh iu ne a ma upōm pee, pare nok a ma kiu pee, a, a ma kum poë varih to pu vaeh ee manih po kikiu pe Kristo.

Ea Varih A Napan Pe Kristo Ea Se Panih A Ma Taate' Hat Pea Para Suk A Taate' Voon

¹⁷ Manih pa ēhnan e Sunōn, eō' to kehkeh soe ka no' neōm a pah soe peō'. A soe kikis peō' to te' va non manih, eōm se nat nem suksuk vatēh nem a taate' pa napan varih to hikta nat ne pe Sosoenēn. A ma kokoman pee to nun rakah voh ee. ¹⁸ Suk ataeah, a soe pee to hat, kee hikta onōt ne a nat vamaaka e Sosoenēn, pare hikta iu kon ne o to'to' voon vēh ne Sosoenēn to he'he' non. Ee o vatōsoe, pare hikta nat ne pa hanan pe Sosoenēn. ¹⁹ Ee to hikta potpoet suk ne a ma taate' hat nee to nonok ne, ee to vaho' hop rakah rea manuh po iu hat va po sionin. Ka ma kokoman pee rikrik suk e ne pa nok a ma taate' hat.

²⁰ Ivēhkēk, a taate' pe Kristo no a napan to vavaasis a non neōm, to hikta te' va non manih. Ahik. ²¹ Eō' to nat e no' peōm to pēnton vahik voh em pa soe man pe Kristo. Ee to vavaasis vahik voh ee peōm pa ma vu taate' ne' to iu non, na se suksuk no. ²² Moaan voh nōm to suksuk nem o iu hat va pa komēneōm, ka ma taate' hat poë varih, ivarih,

a taate' piuk a meh te', me a taate' karë pa nok a taate' hat. Me a taate' rëh koe a te' manih pa hanan va pa nok a taate' hat. Ka kuru va'ih nöm se koe rakah a ma taate' hat poë varih. ²³⁻²⁴ Ka kuru nö' to iu no' a ö nöm se panih o iu hat va pa komëneöm, paröm kon o iu voon manih pa komëneöm. Ka ma kokoman peöm se tavus vavoon rakah. Köm tavus em a nap voon. A nap voon poë varih ne Sosoenën to nok raoe, kee tavus va ee manih pe' koman. Suk ataeah, a ma taate' pee to totoopin pare vivihan vavi' vamanih pe'.

²⁵ Ivëh, köm se vakah rakah a taate' piuk, vamanih pa ö no Puk Vapenpen to soe va non, Paröm sosoe tamoan ke nem a napan pe Sosoenën a ma soe man.

Suk ataeah, ea to te' va e no manih po pöh sionin. *Sek 8:16*

²⁶ A ma kokoman peöm se keh hara' vahat po heve, köm matop nem, peöm tome' nok em pa ta hat. Eöm se koe a öt o heve, ke' öök pa tëëm no a potan se roko'. ²⁷ Eöm me se nat nem he' rakah ta ö sone' ne susun po ora' hat se koe ke ma', pare' mirö' o vamomhë vih peöm. ²⁸ A te' vëh to te' voh non a te' kakaveo, e' se nat non kakaveo hah non. E' se kiu vëhva' rakah pa koreneah, pare' kon po' a taëen to onöt non a ö ne' se va'aus koman hah ea, me a ma meh taneah ne' to antoen non a va'aus o te' arus.

²⁹ O poen nöm to vavaato me nem a meh te', eöm se nat nem nok ta soe to vahara' vahat non eah. Eöm se soe varoe a soe vih vëh, to antoen non a va'aus o te' varih no vaman pee to kökööt non manih pa ma kupu pee. ³⁰ Eöm se nat nem nok ta tah to vatamak non a Tuvuh Vasio' pe Sosoenën. E Sosoenën koman to he' voh en peöm pa Tuvuh

Vasio' pamēh, ke' te' va e non manih, po vēknöm to vataare a non neöm a napan pe'. Ko vēknöm pamēh to vataare e non peöm pan, e Sosoenēn se kon hah a neöm, kōm tavus kēh em ma' pa hat va po oeh vēh. ³¹ Eöm se varakah rakah a taate' rēs suntan a meh te', me a taate' heve ov in a meh te', me a taate' to va'puh, me a taate' hikan te' ke' hara' vahat, me a ma meh taate' hat na to nat e no. ³² Eöm se nok varoe a taate' vih manih po upöm napan pe Kristo, me eöm se he' a komēneöm manih pee. Eöm me se ihan anoe a ma hat pee, vamanih pa ö ne Sosoenēn to ihan anoe vavoh in a ma te' hat peöm manih pa ēhnan e Kristo.

5

Ea Se Suksuk Rakah No A Taate' Va Po Maaka

¹ E Sosoenēn to iu rakah a no neöm sih, pare' nok a neöm, kōm tavus em o pus koa' pe'. Ivēh, kōm se vatet vavih a ma taate' ne e' koman to iu non. ² Eöm se suksuk nem a taate' iu te', vamanih pa ö ne Kristo to iu vavoh ka rora, pare' kon a tasun pea, ko he' o to'to' pe' pa ö ne' to mēt manih pa kūruse. E' to he' voh o to'to' pe' manih pa mēt vamanih po he' avoavuh vih, nee to ēs ke na e Sosoenēn ke' vaeö.

³ Eöm se koe a nok vatēh a taate' te'te'vaasi', me a ma meh taate' rēhrēh, ke' e voe to koroh vētkin me a meh voe, ke' e' to koroh vētkin me a vōna', ke' a tah hat taeah, paröm koe a manin a ma tah kurus po upöm te'. A ma taate' pōe varih se nat ne tatavus ne manih topninneöm a napan pe Sosoenēn. Suk ataeah, ea a napan pe Sosoenēn, ea to hikta se vavasoe suk no a ma vu taate' poē varih. ⁴ Eöm se

nat nem nonok nem ta ma soe pö, me ta ma vaato nun, me eöm se nat nem nonok nem ta ma vu vakö hat. A ma taate' poë varih to hikta vih ne pa ö na se nonok no. E' to vih varoe non peöm se soe vavihvih ke na e Sosoenën. ⁵ Eöm se nat vavih va nem manih pan, a napan varih to nonok ne sih a taate' te'te'vaasi', me a ma meh taate' rëhrëh, me a napan varih to mamanin ne sih a ma tah po upöm te', a ma taate' poë varih to matan va e ne manih pa napan varih to hinhin ne o sosoenën varih to hikta te' man ne. Ee a napan poë varih to hikta antoen ne a hop manih pa Matop Vih pe Ieesu' Kristo, ke Sosoenën matop non rae.

⁶ Eöm se matop vavih nem, pe' to hat non peöm tome' vatet ta ma vakö hat po te' varih to kehkeh rëh ke a ne neöm, köm nok a ma taate' hat poë varih. A ma taate' akuk ko poë varih to vaheve ne e Sosoenën, ke' vakmis en pee. Suk ee to pëpënton varo ne a ma soe pe'. ⁷ Ivëh, kö' sosoepip rakah e no peöm, pan eöm se koe a vatös me a pap te' poë varih. ⁸ Suk ataeah, moaan voh nöm to te' voh nem pa popoen. Ivëhkëk kuru va'ih, neöm to tavus em a napan pe Sunön ke' vamaaka en pa ma kokoman peöm. Ivëh, kö' iu no' a ö nöm se nönö va nem manih pa napan varih to suksuk ne o maaka. ⁹ O tækrea pe Sosoenën to te' non manih peöm, köm vavatvus nem a ma moeh taate' vih man, me a ma taate' totoopin, me taate' va pa soe man. ¹⁰ Eöm se punö' vëhva' rakah pa nat a taate' taeah to vavaeö non e Sunön. ¹¹ Eöm me se koe a vamomhë me ra napan varih to nonok ne sih a ma taate' va pa popoen. A ma vu taate' poë varih, to hikta onöt ne a vavoa' a taate' vih. Ahik rakah, e' to vih non

peöm se vataare a pap te' poë varih, pan a taate' pamëh, e' a taate' to para' hat rakah. ¹² Eö' to hikta onöt no' a soe tavus a ma taate' hat, nee to vakoan ne pare nonok ne sih. Eö' to te' me e no' po poet pa vaato suk a ma taate' poë varih. ¹³ Ivëhkëk, o tēkrea pe Sosenën se vataare en pea, pa pusun in a ma taate' poë varih, kee tavus vateera' ko te' e ne po maaka. ¹⁴ Ko poen no tēkrea pamëh se keh ëman non manih pa ta pah tah, a tah pamëh to tera' en. Ivëh, ka soe va'ih to te' va non manih, “Eöm varih a napan to koroh nem po vapeepe, eöm se sun. Ke Kristo se he' en peöm po tēkrea pamëh.”

¹⁵ Ivëh, köm se matop vavih rakah nem pa ma taate' nöm to suksuk nem. Eöm se nat nem nönö va nem manih po te' to hikta nat ne pe Sosenën. Ahik, eöm se te' rakah va nem manih pa te' nat-sean. ¹⁶ Kuru nöm to te' me nem pa tēëm nöm se nok a taate' vih pe Sosenën, ivëhkëk, o poen na to te' no kuru, e' o poen hat no a napan to nonok ne a ma taate' hat. Ivëh, köm se te' vamatop nem, pe' o poen va pa nok a ma taate' vih tome' hik akuk ee. ¹⁷ Eöm se nat nem suksuk nem a ma taate' me a ma kokoman no a napan va po oeh vëh to nonok ne sih. Eöm se nat varoe ko nem pataeah ne Sunön to iu non paröm vatet. ¹⁸ Eöm me se koe a kaak vatëh o voaën, suk ataeah, a taate' kaak to mimirö' e non pa ma to'to' peöm. Ivëhkëk, eöm se vaonöt ka Tuvuh pe Sosenën puh manih peöm, pare' matop non a ma kokoman peöm. ¹⁹ Eöm se vaëhëh me nem a ma meh napan pe Sosenën, marën a vaeh o vaman pa ma paeh peöm. Eöm se kon a ma vaëhëh varih to pet ne po Puk Vaëhëh, me manih pa ma meh vaëhëh va po hin, me a ma

vaëhëh no a Tuvuh Vasio' to vatvus manih pa ma komëneöm, nöm se vaho' hop manih pa ma vaëhëh peöm. Paröm vaëhëh a ma tah vaëhëh varih to kë ne a ëhnan e Sunön manih pa ma rivoeneöm, me manih pa ma kokoman peöm. ²⁰ Eöm se sosoe vavihvih tamoaan ke nem e Sosenën Tamaara, suk a ma moeh tah varih pa ëhnan e Sunön pea Ieesu' Kristo.

E Pöl To He' O Vavaasis Manih Pa Nap Vavaen

²¹ Eöm se tēnan rakah a soe ko vapaan ke nem a ma meh kea peöm. Suk ataeah, eöm to ta e nem pa ëhnan e Kristo to te' me non a tasun me o kikis apuh.

²² Ke eöm varih o köövo, eöm se pēnton nem a ma soe pa ma kēn voe peöm ko te' nem paan, vamanih pa ö nöm to pēnton va nem sih a soe pe Sunön. ²³ Suk ataeah, a te' oete', e' to susun ke non sih e köövo pe', vamanih pa ö ne Kristo to susun ke non sih o kum te' varih to vaman ne sih e Sosenën. O kum te' poë varih to vaman ne sih Sosenën, ee to te' va ne manih pa sionin e Kristo. Ke Kristo koman ivëh, to kon hah o kum napan pe' poë varih. ²⁴ O kum te' varih to vaman ne sih Sosenën, ee to te' ne paan e Kristo. Ke' te' va e non manih peöm o köövo, eöm se te' tamoaan nem paan a ma voe peöm.

²⁵ Ke eöm varih a kēn voe, eöm se iu rakah nem a ma köövo peöm, vamanih pa ö ne Ieesu' Kristo to iu vavoh in o kum te' varih to vaman ne sih e Sosenën, pare' he' o to'to' pe', marën a va'aus o kum pamëh. ²⁶ Manih pa ruen, me a soe, ne Kristo to pupui o kum te' varih to vaman ne Sosenën, pare' ep non raoe to te' voon ne manih

pa mataneah. Ka manih pa taate' pamëh, ne' to kon o kum pamëh, kee tavus ee o kum te' ne' to vaneah non, pan ee o kum pe'. ²⁷ Ivëh, ko kum te' poë varih se te' vivihan tamooan ne, ka hikta hat se te' non manih pee. E Kristo to iu nok non o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën, se matan vavih rakah ne manih pa mataneah. E' to te' va non manih pan, o kum te' poë varih no a hikta ta ö korë, me a meh taeah to onöt non a mirö' raeo. ²⁸ E' to te' akuk va e non manih pan, eöm varih a kën voe, eöm se iu rakah nem a ma köövo peöm, vamanih pa ö nöm to iu hah va ka nem. A te' vëh to iu rakah non e köövo pe', e' to iu koman hah me a non. ²⁹ Ea to nat e no pa hikta pah te' to rës hah non sih a sionineah, ahik, a te' pamëh to matop vavih non sih a sionineah, ko mamakën non, pare' matop vavih e non pe'. E' to te' akuk va e non manih pa ö ne Ieesu' to matop vavih va i non o kum te' varih to vaman ne Sosoenën. ³⁰ Suk ataeah, ea to te' va e no manih pa sionin e Kristo. ³¹ Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosoenën to soe va non manih pan,

“Ivëh, ke voe se këh ma' e tamaneah pen sinaneah, pare' vatös me e köövo pe',

kee tavus ee pon o pöh sionin.” *Jen 2:24*

³² Manih koman a soe va po Puk pe Sosoenën, no kokoman apuh rakah to te' non manih pe'. Manih peö' to koman no' pan, a soe va'ih to sosoe suk non e Kristo me o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. ³³ Ivëhkëk, a soe pamëh to sosoe suk me e non peöm papaeh, eöm se iu rakah a ma köövo peöm, vamanih pa ö nöm to iu hah va ka nem. E köövo se te' non paan e voe pe', pare' vasunön non

poan.

6

E Pöl To He' A Soe Vanat Pe' Manih Po Koa', Me Ma Kën Tamëëre, Me Ra Ma Kën Sinëëre

¹ Eöm varih o pus koa', eöm se vatet rakah a ma soe pa ma tamëneöm me a ma sinëneöm, suk ataeah, eöm to vatös me voh em pe Sunön. Ka taate' pamëh nöm to nok, e' a taate' totoopin manih pa matan e Sosenën. ² Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosenën to soe va non manih pan,

“Eöm se pënton a ma soe pa ma tamëneöm, me pa ma sinëneöm,

ko vatet a ma soe pee.” *Eks 20:12; Lo 5:16*

Ka taate' va'ih, e' a taate' vamomoaan to te' me non a soe vaman pe Sosenën. ³ Ka tah ne' to nok suk voh pa soe vaman pe', ivëh,

“Eöm se keh pënton a soe pa ma tamëneöm me a ma sinëneöm, A, a ma tah vihvih se tavus ee manih peöm,

köm te' varë em manih po oeh vëh.” *Eks 20:12; Lo 5:16*

⁴ Ke eöm varih a ma kën taman, eöm se nat nem vavaheve nem a ma pus koa' peöm. Ivëhkëk, eöm se matop vavih varoe raoe. Paröm vakömköm nem raoe, ko vavaasis nem raoe o vavaasis pe Sunön.

E Pöl To Vavaasis Non O Te' Kikiu Akuk, Me Ra Ma Torara Pee

⁵ Ke eöm varih o te' kikiu akuk, eöm se ta rakah nem a ma torara peöm varih to te' ne manih po oeh vëh. Eöm se nanaöp nem raoe paröm iu nem raoe pa ma kupu peöm. Eöm se tēnan nem a ma soe pee,

vamanih pa ö nöm to tēnan va i nem a soe pe Kristo. ⁶ Eöm se nat nem te' va nem manih po te' kikiu akuk varih to vamanman ne sih a ma torara pee manih pa ma kiu nee to nonok ne, ka ma torara pee he ut ne rae. Eöm se nok rakah a ma kiu me a ma kupu peöm vamanih pa ö ne Sosenen to iu va non. Ke eöm varih, eöm se koman vamanih pan, eöm o te' kikiu akuk pe Kristo to kiu vakis e nem pa ma poen kurus. ⁷ Eöm se kokoman vavih paröm nonok nem a ma kiu peöm, eöm se nat nem koman va nem manih pan, eöm to nonok nem a kiu va'ih suk ta pah te'. Ahik. Eöm to nonok me e nem pa kiu pe Sunön. ⁸ Eöm se kokoman hah va nem manih pan, e Sunön to he' en po voen vih pe' manih pa napan kurus varih, to nonok ne sih a ma kiu vihvih. E' se he' o voen vih pamēh manih po te' kikiu akuk me ro te' taihan.

⁹ Ke eöm varih o te' to vavakui nem sih o te' kikiu akuk, eöm se matop vavih rakah nem rae, paröm varakah rakah a taate' va'naöp o te' kikiu akuk peöm. Suk ataeah, e Sunön to te' non pa vöön va kin, e' me e Sunön peöm me ro te' kikiu akuk. Eöm me se kokoman va nem manih pan, a Te' vēh e Torara peöm e' me e Torara po te' kikiu akuk to te' non manuh pa vöön va kin. E' to matop va e non pee manih pa ö ne' to matop va ka non neöm.

A Napan Pe Kristo Ee To Te' Va E Ne Manih Pa Nap Vēvēnsun

¹⁰ Kuru nö' to kehkeh vahik va i no' a soe peö' manih pan, eöm se vatös me e Sunön, paröm kon o kikis pe'. Eöm se vaonöt ko kikis apuh pe' vakikis a neöm. ¹¹ A te' vēvēnsun to ohop non a ma ohop vavapus me pe', marēn a ö ne' se vapus. Ivēh, ke

eöm me, eöm se vamatop pa vakiu a ma tah ne Sosenën to he' a neöm, marën a vapus me e susun po ora' hat, ko poen ne e' e susun po ora' hat to punö' pa vatomore me a neöm, kôm vöknah rakah a soe pe'. ¹² Eö' to soe a soe va'ih, suk ea to hikta vavapus me no a napan va po oeh va'ih, ahik, ea to vavapus me no o ora' hat me a ma vapöök susun pee varih to matop ne sih a napan va po oeh vëh, to te' ne pa popoen. Ea to vavapus me no o ora' hat va kin to te' me ne a ma vu kikis. ¹³ Ke' ivëh, a pusun in a ö nö' to soe suk va ka neöm manih pan, eöm se vamatop pa ohop a ma ohop vavapus, ne Sosenën to he' a neöm, marën a vöknah e susun po ora' hat. Ivëh, ko poen no a hat pamëh se tavus ma', eöm to antoen rakah e nem pa vöknah o ora' hat poë varih. Ivëh, ka tëëm nöm to nok vahik a ma tah nöm to antoen nem a nok, eöm se sun vakis avoe' rakah kov e nem.

¹⁴ Ivëh, kôm se te' vamatop nem pa vapus me e susun po ora' hat, eöm se te' va nem manih pan, eöm se soe a soe man, a soe man pamëh to te' va non manih po voh no a te' vëvënsun to voh non. Eöm se nok a taate' to te' totoopin non manih pa matan e Sosenën. Ka taate' pamëh to te' va non manih po ohop nee to nok pa ta tah eh, ke' sunpip non a ma poeneöm. ¹⁵ Eöm se te' vamatop tamoan nem pa vatvus a Soe Vih to soe suk non o kokoman tö ne Sosenën to he' voh ma'. Eöm se vaho' va in a Soe Vih pamëh, vamanih peöm to ohop nem a su'.

¹⁶ Eöm pet me se vaman tamoan nem e Sosenën. Ka taate' vaman peöm pamëh te' va e non manih po këpro' to sunpip a no neöm. O vaman peöm to matop e non peöm, kôm te' tavus

kēh e nem po vakmis vėh ne susun po ora' hat se puno' pa nok manih peom. O kėpro' pamėh to se te' va non manih pa ta tah vavapus me po te' vėvėnsun, to vovomte' e non pa ma avan tėtėkrea varih, no e tovakihat to vanvan non ma'. ¹⁷ Eom se kokoman hah va nem manih pan, e Sosenen to kon hah voh en peom manih pa hat ko matop e non peom. Ka taate' pe Sosenen pamėh se te' va non manih po uvan eh vavapus nom to uvan nem. Me eom se penton vavih rakah a soe pe Sosenen no a Tuvuh Vasio' to he' a neom. A soe pamėh to te' va non manih po rapis re nom to ot nem. ¹⁸ Eom se hinhin tamoan rakah nem a Tuvuh Vasio'. Parom eh rakah nem pa hin, suk a o ne' se va'aus a neom. Eom se ut vavih tamoan nem, parom nat nem vanun, me a vanot pa nok a taate' hin. Eom se hinhin tamoan nem e Sosenen ke' se va'aus a napan kurus pe'.

¹⁹ Eom se hin e Sosenen ke' va'aus a neo', pare' vaho' a soe manih pa rivoneo', ko' hikta se nanaop no' a soe vamaaka ke ra napan a soe vakoan pe Sosenen. ²⁰ E Ieesu' Kristo to kon voh a neo', ko' kon voh a tasun pe' paro' vavaasis no' a napan pa Soe Vih. E' akuk kuru a tah pamėh nee to papanih pip suk voh a neo' koman a iuun nohnoh. Ivėh, ko' iu no' a o nom se hin vakis e Sosenen, ke' vakikis a neo' ko' voknah a taate' naop, ko soe tavus a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih pa napan, paro' nat no' nanaop no'.

E Pöl To Hin Suk A Napan Varih To Te' Me Ne O Vaman, Ke Sosenen Se Tapui Raoe

²¹ E Titikus se soe vanat en peom pa ma kiu kurus varih no' to nonok no', ke Titikus koman, e'

e kea vamaman rakah pea, nö' to pah iu suntan e no' pe'. Me e' koman a te' kikiu vamaman rakah pe Sunön. ²² E' akuk a tah nö' se vanö suk nös eah manih peöm, pan e' se soe vanat a neöm emöm te' vah va nem nih manih, me e' se vakikis o vaman peöm.

²³ Eö' to hinhin suk a no' neöm pan, e Sosenën e Tamaara pen sunai'eah Ieesu' Kristo se he' a neöm o kokoman tö, me a taate' kamö'. Ee se nok a neöm, ko vaman peöm eh köm iu ro upöm te'. ²⁴ Me eö' to hinhin no' e Sosenën se vataare a taate' ururuan pe' manih pa napan kurus varih to iu ne Ieesu' Kristo e Sunön pea. Ko iu pa napan poë varih se hikta te' me non ta ö ataaton.

SOE A TO'TO'
The New Testament in the Vasui (Tinputz) Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Vasui long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Vasui (Tinputz) (Tinputz)

Dialect: Vasui

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

f779a4b1-4c33-58ed-ae43-2686ceb877fb